

на Търново; че черковния олтаръ билъ задъ чержената завѣса; че християнскитѣ изображения били закрити съ кирекова мазилка. Беронъ съгледалъ и 6-тѣхъ каменни стѣпала и съ благовѣние прочелъ българския подписъ, а грѣцкия само разгледалъ.

Благодарение на вежливото си обращение и почитѣта, съ която се ползувалъ между търновскитѣ турци голѣмци, Трѣвненчанинътъ Д-ръ Хр. Даскаловъ, първъ можалъ да испроси прѣзъ 1858 год. официално разрѣшение отъ турското правителство, да влѣзе въ черквата Св. Четиредесетъ мъченици, да ѝ опише въ каквото положение е била тогава вжтрѣшността ѝ и да запознае учения свѣтъ съ два непознати до тогава надписа, отъ които единътъ български и съдържащъ историята по съгражданieto на тая черква.

Ето какво казва Хр. Даскаловъ въ „Откритія въ древней столицѣ Болгарской“ за черквата Св. Четиредесетъ мъченици:

„Черквата Св. Четиредесетъ мъченици, нарѣчена въ лѣтописитѣ „Велика Лавра, гдѣто сж се погрѣбвали българскитѣ царие, е обѣрнжта въ джамия (извѣстна подъ името теке-джамиси) и обкичена съ фантастически раскази за привидения, чудеса и др. п.

Мжно е човѣкъ да си обясни чувствуванията, които обзематъ християнина при стѣпванието въ тази джамия, която нѣкогашъ е била *велика лавра и палладіумъ* на българския народъ.... Въ житието на Св. Теодосия Търновскаго се споменува, че на Търновския Сѣборъ въ 1360 г. (на който сѣборъ се осжди учението на богомилитѣ и други още еретици), тази велика лавра е имала за прѣдставителъ, въ лицето на своя архимандритъ Иоаникия. Не се знае точно, кога тази черква е била обѣрнжта въ джамия и по какъвъ случай е сѣборена една частъ отъ неѣ. Сега за сега тя е най-сиромашката джамия въ града и състои всичко отъ двѣ одаи: едната прилича на килеръ, а другата прѣдставлява доста обширна стая, турска дървена направа; таванътъ ѝ е съ варосани и малко наведени стѣни, о които сж окачени книжни таблици, въ черчевата, съ извлѣчения отъ Корана; земленото дюшеме е постлано съ единъ кърпенъ килимъ. Вие бивате поразени, като видите посрѣдъ тая сиромашия и мърсотия да стѣрчатъ шесть мра